

Îngrijorate, autoritățile comuniste au cerut ca episcopul să părăsească orașul.

După doi ani de pribegie, în 1928, a fost arestat din nou și a petrecut o jumătate de an în închisoare, după care a fost condamnat la trei ani de exil. După ce s-a întors din exil, Vlădica a petrecut doi ani în Orel, de unde autoritățile l-au trimis la Kineșma. Imediat după sosire, el și slujitorul lui de chilie, care l-a însoțit cu credință în toate prigoanele îndurate de la puterea atee, au fost aruncați în închisoare. Comuniștii au vrut să-i condamne la moarte, dar nu s-a găsit motiv, așa că au fost trimiși în lagăr pentru cinci ani.

După ce a ieșit din lagăr, episcopul, deja în vârstă, n-a petrecut decât doi ani în libertate. A urmat un nou arest, închisoarea din Iaroslav, apoi Butârka din Moscova. După opt luni de închisoare a fost exilat iarăși, pentru cinci ani, în Siberia.

Pe 31 iulie 1945, Vlădica s-a săvârșit din această viață. Pe 18 octombrie 1985 sfintele sale moaște au fost aflate și mutate la Moscova. În august 2000 a fost canonizat. Cartea de față, care a apărut pentru prima dată abia după căderea comunismului, a intrat deja în fondul de aur al literaturii creștine ruse.

Cea mai bună dintre vești

(Capitolul 1, versetele 1-13)

„Evanghelie” e un cuvânt grecesc. Pe limba noastră, el înseamnă „veste bună”.

Veste bună! Cum să înțelegem asta?

Să zicem că undeva, departe, în străinătate, într-un loc rece, nepriam, se chinuie un om care vă e drag. Nu știți nimic de el. A dispărut cu desăvârșire. Unde s-o fi aflând? Ce este cu el? Trăiește? E sănătos? Poate a sărăcit, duce lipsă de toate cele și-l inconjoară străini, oameni reci și nepăsători. Nu știți nimic, și vă doare inima, tânjește de dorul lui. Ați vrea să știți măcar dacă mai trăiește, dar nu știe nimeni, nu vă spune nimeni... Ce amar! Doamne, trimite veste!

Și uite că într-o bună zi vă bate cineva la ușă. Cine să fie? Poștașul! A adus o scrisoare! De la cine? Dumnezeu mare... Nu cumva?... Ba da! Pe dosul plicului vedeți scrisul cunoscut și drag. Vești de la el! Ce scrie? Desfaceți în grabă plicul și citiți cu sufletul la gură. Slavă Domnului! Totul este bine: e viu, e sănătos, are de toate, se pregătește să vină în țară... Inima vi se umple de bucurie recunoscătoare. Doamne! Ce milostiv ești! Nu ne-ai uitat, nu ne-ai părăsit, nu ai lepădat rugăciunea sărmanului! Cum să-Ți mulțumesc, Ziditorule?

Asta simte omul în urma unei vești bune lumești – dar față de Evanghelie acestea sunt lucruri slabe.

Și atunci, de ce se numește Evanghelia Evanghelie? Ce fel de veste bună este ea?

Ea este veste venită pe pământul păcătos din lumea de dincolo, veste de la Dumnezeu pentru omul suferind, care se chinuia în păcat, veste că el poate să renască pentru o viață nouă, curată, veste despre luminata fericire și bucurie din viitor, veste că totul este pregătit deja în scopul acesta, că Domnul L-a dat pentru noi pe Fiul Său. Omul aștepta această veste de atâta vreme, cu atâta dor, cu atâta patimă!

Ascultați: o să vă povestesc puțin despre felul cum trăiau oamenii înaintea de venirea Mântuitorului, cum se chinuiau și așteptau cu încordare o veste care să le arate o cale nouă, luminată, și ieșirea din mlaștina murdară a viciului și a patimii în care se tăvăleau. Atunci veți înțelege de ce au întâmpinat această veste cu o asemenea bucurie extatică, de ce au numit-o „veste bună” și de ce pentru om nu a fost și nici nu putea să fie o altă veste mai bună și mai plină de bucurie decât Evanghelia.

Înainte vremii când trebuia să vină Mântuitorul, întreaga lume gemea în chingile de fier ale Imperiului Roman. Toate țările din jurul Mării Mediterane, care alcătuiau pe atunci lumea europeană civilizată, fuseseră cucerite de legiunile Romei. Era epoca de înflorire a puterii romane, epoca lui August. Roma creștea și se îmbogățea. Toate țările îi trimiteau daruri – fie ca tribut, fie ca mărfuri de negoț. Se adunau acolo comori nenumărate. Nu degeaba îi plăcea lui August să spună că dintr-o Romă de piatră a făcut o Romă de marmură. Clasele superioare ale societății – patricienii și cavalerii – se îmbogățeau incredibil. Ce-i drept, din asta poporul nu prea avea de câștigat, și sub poleiala de aur a pompei imperiale se ascundeau mult amar, multă sărăcie și suferințe. Oricât ar fi de ciudat, nici clasele bogate nu se simțeau însă fericite. Bogă-

ția nu le scăpa de depresie, de melancolie și câteodată de deznadejde. Dimpotrivă, contribuia la ele, dând naștere săturării de viață. Să vedem cum trăiau bogații de atunci.

O vilă luxoasă, din marmură albă... Porticuri rafinate... Între coloanele suple sunt statui ale împăraților și zeilor, din marmură albă de Carrara, lucrute de meșterii cei mai buni. Podelele din mozaic sunt împodobite cu ornamente complicate din pietre colorate, care au costat o mulțime de bani. Aproape de mijlocul curții mari centrale, unde se primeau oaspeții (așa-numitul atriu), se află un bazin pătrat plin cu apă cristalină, unde se scaldă peștișori aurii. Menirea lui este de a răspândi o răcoare plăcută atunci când aerul este încins de arșița zilei sudice. Pereții sunt acoperiți în parte cu poleială din aur, în parte cu fresce, în parte cu ornamente complicate. În camerele familiei se găsesc mobilă prețioasă, bronzuri aurite; întregul interior poartă pecetea bogăției și gustului rafinat. În acareturi sunt o mulțime de sclavi bine instruiți, întotdeauna gata să îplinească voia stăpânului. Din toate amănuntele se simte că huzurul, lenevia și plăcerea și-au făcut aici un cuib trainic.

Amfitrionul – un cavaler roman cu barbă dublă, cu nas acvilin, bărbierit cu grijă – se pregătește pentru ospățul de seară. În casa lui oșpețele se țin aproape zilnic. Uriașa avere agonisită din arende îi îngăduie să cheltuiască sume colosale în acest scop. Acum el este ocupat în biblioteca sa personală: trebuie să aleagă un poem pentru a-i delecta pe oaspeți. Alene, cu mâini puhave, împodobite de inele grele din aur cu pietre scumpe, el cercetează rând pe rând cutiile cu suluri scumpe din pergament violet și purpuriu, pe care sunt copiate cu litere de aur ultimele noutăți ale poeziei romane. Își strânge buzele cu dezgust: nu-i place nimic din toate acestea. Toate sunt atât de banale, s-a săturat de ele!

În camera mare de alături se agită o ceată întreagă de sclavi de toate culorile: suebi cu piele albă și ochi albaștri, persani și arabi oacheși, negri... Ei pregătesc mesele și paturile pentru oaspeți. Aceștia sunt puțini la număr: prieteni aleși, treizeci la număr – dar cu atât mai mult totul trebuie pregătit cât mai bine pentru a-i ospăți...

Ospățul este în toi. În jurul meselor lungi, pe paturi acoperite cu stofe scumpe și covoare de Damasc, stau întinși oaspeții în tunici ușoare, cu cununi din flori de trandafir și de portocal. Mesele sunt acoperite cu mâncăruri și pocale cu vin de preț. Suntem deja după al treizeci și cincilea fel. Tocmai au fost luate de pe masă resturile mistrețului fript, și sclavii mititei – băieții fermecători, cu păr buclat, în tunici străvezii, roz și albastre – aduc vase pictate, pline cu apă de trandafiri, ca să-și spele oaspeții mâinile. În sală se aud discuții însuflețite. Oaspeții sunt deja „cu chef”: ochii le strălucesc, s-au înroșit la față, iar sclavii vânjoși tot aduc amfore uriașe cu vinuri scumpe de Frigia și de Falern, umplând pocalele golite.

În pofida serii fierbinți de afară, acolo este răcoare: în colțuri țâșnesc mici arteziene și susură pârâiașe de apă parfumată, umplând aerul de miros plăcut. De undeva de sus, ca niște fulgi mari de zăpadă, cad încet petale de trandafir și de iasomie, acoperind totul cu un covor aromat. Din depărtare se aude o muzică melancolică: flautul geme, harpa murmură în cadențe cristaline, lăuta glăsuiește galeș.

Oaspeților li se servește al treizeci și șaselea fel: limbi de privighetoare prăjite în sos oriental condimentat – o mâncare ce costă necrezut de mult.

Era un fel de cult al pânteceleului și al îmbuibării. Mâncau cu o solemnitate atentă, după toate regulile gastronomiei, ca și cum ar fi săvârșit un ritual sacru; mâncau fără grabă,

nesfârșit de alene, pentru a-și prelungi plăcerea – iar când stomacul era plin și nu mai încăpea în el nimic, lua vomitive ca să-l golească și să o ia de la capăt.

În sala de ospete apare poetul de casă al amfitrionului – unul dintre nenumărații săi lingăi. Acompanied de lăută, el declamă versuri de producție proprie. Îi urmează mimii și dansatorii. Începe un dans bahic, sălbatic și senzual.

Amfitrionul rămâne însă la fel de posomorât. Pe fața lui se citește vădit plictisul. S-a săturat până în gât de toate! Ar vrea să vadă ceva nou, însă de fiecare dată are parte de aceleași lucruri.

Pentru distracții noi, pentru inventarea de noi plăceri, se plătea din greu, însă era dificil de născocit un lucru nou, îndeajuns de puternic pentru a stârni nervii tociți. Inevitabila plictiseală se lăsa ca un nor de mlaștină, plin de miasme înăbușitoare. Viața aceasta de saț înceta să mai fie viață.

Unul dintre bogații de frunte ai vremii aceleia – însuși împăratul Tiberiu – este, poate, exemplul cel mai trist al acestui plictis saturat de plăceri. El se află în reședința sa din insula Capri, într-o minunată vilă din marmură; în jur clipocesc valurile azurii ale golfului Napoli; minunata, strălucitoare natură sudică îi zâmbește și îi vorbește despre fericire și despre bucuria vieții, iar el scrie senatului: „Mor zi de zi... și nu știu pentru ce trăiesc.”

Așa trăia aristocrația romană, trândavă, îmbuibată, lipsită de bucuria vieții, nesatisfăcută de bogăția și nici de puterea sa.

Poporul – mai bine zis clasa orășenească, gloata care umplea străzile Romei – cu greu se putea simți fericit. Ce-i drept, și pentru el viața putea să pară uneori sărbătoare. Râurile de aur ale bogăției și luxului care curgeau în Roma din toate părțile ajungeau, chiar dacă într-o măsură mică, și la plebea romană. Uneori, în zilele festive și de sărbătorile familia-

le, împăratului și înalții funcționari împărțeau daruri însemnate. Adeseori se practica împărțirea gratuită de grâne.

Pentru gloată erau organizate în circuri și teatre grandioase spectacole gratuite. Toate acestea creau condițiile unei vieți ușoare, de trândăvie, și atrăgeau din provincie mase de pierde-vară. Puțin câte puțin, la Roma și în celelalte orașe mari s-au adunat mulțimi uriașe de oameni trândavi, agitați, leneși, obișnuiți să trăiască pe socoteala statului, a căror singură dorință statornică era: „Pâine și circ!”

Aruncând acestei gloate pomeni din bogățiile lor colosale, împăratul și aristocrația romană dădeau dovadă în privința ei de dispreț fățiș și de o cruzime barbară. Uneori, la circ, unde precumpăneau spectacolele sângeroase ale luptelor de gladiatori și sfâșierii criminalilor de către fiare sălbatice, se întâmpla ca toate victimele menite fiarelor să fie sfâșiate, iar setea de sânge a fiarelor și a privitorilor să nu fie încă săturată. Atunci, împăratul poruncea să fie aruncați în arenă câteva zeci de privitori din plebea care umplea amfiteatrul – iar porunca era îndeplinită în hohotele și aplauzele răsunătoare ale aristocraților.

Odată, în ajunul curselor de cai, la care trebuia să ia parte magnificul armăsar de rasă al unuia dintre senatori, o uriașă mulțime de gură-cască înconjurase staulul vestitului armăsar ca să îl admire. Pentru a alunga mulțimea de curioși, care strica odihna nobilului animal, senatorul le-a poruncit sclavilor săi să arunce asupra lor câteva coșuri mari pline de șerpi veninoși.

Aceste mici exemple arată cât de nesigură și de puțin atrăgătoare era viața cetățenilor din această clasă, cu toate că putea părea ușoară și fără griji.

Dacă vom coborî și mai jos pe scara socială și vom ajunge la clasa sclavilor, aici vom găsi doar o viață de suferințe neconținute și fără urmă de bucurie. Sclavul nici măcar nu era soco-

tit om, ci simplu instrument, obiect, bun al stăpânului. Aceasta avea tot dreptul să-și schilodească sclavul ori să-l omoare: pentru aceasta nu dădea socoteală nimănui, așa cum nu dădea socoteală pentru o lopată ruptă ori pentru un ulcior spart.

Viața sclavilor era groaznică. Dacă am putea să ne plimbăm seara pe străzile Romei din vremea aceea, probabil că am auzi suspine amarnice, plânsete și lovituri surde venind din beciurile caselor bogate, unde erau ținuți sclavii – acolo avea loc obișnuita pedepsire de seară a acestora pentru greșelile din timpul zilei. Pentru o vină cât de mică erau bătuți cu bice sau cu lanțuri până la pierderea cunoștinței. Li se strângea grumazul în butuci și erau lăsați așa zile întregi. Li se ferecau picioarele în obezi. Odată, în timp ce împăratul August se afla în casa lui Mecena, un bogat de renume din vremea aceea, un sclav a spart din greșeală o vază scumpă. Mecena a poruncit să fie aruncat de viu într-un bazin cu murene, care l-au sfâșiat. Noaptea, sclavii erau legați doi câte doi cu un lanț care era prins de un belciug încastrat în zid, iar ziua îi aștepta o muncă nesfârșită, istovitoare, care îi îndobitocea, sub biciul supraveghetorului, aproape fără odihnă. Dacă, ajungând la disperare, se răzvrăteau împotriva stăpânului, erau răstigniți – pedeapsa cea mai chinuitoare și rușinoasă. Atunci când sclavul îmbătrânea sau devenea neputincios și nu mai putea să muncească, era dus pe o insuliță nelocuită din mijlocul Tibrului, unde era aruncat, ca un hoit, în voia soartei.

Așadar, pentru toate clasele societății romane viața era grea, lipsită de bucurie, apăsătoare: sila de viață, plictiseala, dezamăgirea rodeau clasele de sus; lipsa de drepturi, asuprirea și suferințele chinuiau clasele de jos. Nu aveau unde să mai caute bucurie, liniște, mângâiere. Religia păgână nu îi dădea nici o ușurare omului. În ea nu exista puterea hărăzită tainică, singura în stare să liniștească, să îmbărbăteze și

să întărească inima suferindă și duhul chinuit. Pe lângă asta, religia romană din vremea venirii Mântuitorului Hristos împrumutase foarte multe lucruri din cultele orientale, care erau pline de senzualitate și de desfrâu. În orgiile nebunești, dezmațate, ale Orientului putea fi găsită, ca într-o beție, uitarea vremelnică, însă după aceea suferința devenea și mai puternică, deznădejdea – și mai adâncă.

Nici filosofia păgână nu-l putea mulțumi pe om, fiindcă ea învăța doar despre fericirea pământească și nu elibera duhul zbuciumat de lanțurile lumii și ale materiei. În filosofia de atunci dominau două orientări: epicurianismul și stoicismul. Epicurienii spuneau: „Știința de a fi fericit constă în a-ți crea senzații plăcute; orice exces atrage după sine senzații dureroase, așadar trebuie să fii moderat în toate, până și în plăceri, însă această moderație, precum și virtutea însăși, nu constituie pentru om un scop, ci servește numai ca mijloc optim de obținere a plăcerii.” Stoicii luau părțile cele mai bune ale omului. „Ești liber”, spuneau ei, „ești propriul și singurul tău stăpân. Voința ta trebuie să-ți aparțină pe deplin; fericirea constă în stăpânirea de sine. Pentru tine nu există necazurile, prigoanele și moartea; îți aparții pe de-a-ntregul, nimeni nu te va răpi de la tine însuși, și asta este tot ce îi trebuie înțeleptului.”

Ce îi lipsea filosofiei este elementul dumnezeiesc. Acel dumnezeu pe care ei îl numeau natură nu avea nici un fel de întâietate față de dumnezeii proclamați de religia păgână și de istorisirile mitologice. Dumnezeul filosofilor nu este un dumnezeu viu și personal, ci destin nemilos și orb, sub loviturile căruia omul cade în deznădejde și pierce.

Pe lângă asta, filosofia era cu totul inaccesibilă înțelegerii poporului, rămânând un apanaj al unui mic număr de „aleși”. Așadar, masele nu puteau găsi mângâiere în ea.

Era de așteptat ca îndrumări spre o cale nouă și mijloace de renaștere a vieții să se găsească în sânul poporului evreu, singurul popor care păstrase religia adevărată și concepții elevate despre Dumnezeu și viață, dar iudaismul însuși trecea printr-o criză gravă. Cu greu se pot întâlni în istoria poporului evreu pagini de decădere religioasă și morală mai întunecate decât în perioada ce a premers arătării Mântuitorului Hristos. Când citești cărțile prorocesti și cuvântările lor aspre, care înfierau felul de viață al evreilor, vezi un tablou apăsător și întunecat.

Iată un șir de extrase din cartea Prorocului Isaia, care descriu trista stare religios-morală a poporului israelit din vremea aceea, nerecunoștința și trădarea lui față de Dumnezeu, necredința lui, desfrâul lui, cruzimea și nedreptatea lui strigătoare la cer¹.

Ascultă, cerule, și ia aminte, pământule, că Domnul grăiește: Hrănit-am feciori și i-am crescut, dar ei s-au răzvrătit împotriva Mea. Boul își cunoaște stăpânul și asinul ieslea domnului său, dar Israel nu Mă cunoaște; poporul Meu nu Mă pricepe. Vai ție, neam păcătos, popor împovărat de nedreptate, soi rău, fii ai pieirii! Ei au părăsit pe Domnul, tăgăduit-au pe Sfântul lui Israel, întorsu-I-au spatele (1, 2-4). Cum a ajuns ca o desfrânată cetatea cea credincioasă și plină de dreptate? Dreptatea locuia în ea, iar acum este plină de ucigași... Mai-marii tăi sunt răzvrățiți și părtași cu hoții; toți iubesc darurile și umblă după răsplată. Ei nu judecă orfanul, iar pricina văduvei nu ajunge până la ei (1, 21, 23).

În popor se vor strămtora unul pe altul și fiecare va împila pe aproapele său... limba lor și faptele lor sunt împotriva Domnului, jignesc privirea slavei Lui.. Poporul meu! Cei ce te cârmuiesc te rătăcesc și au stricat cărările tale (3, 5, 8, 12).

¹ Citatele ce urmează corespund traducerii ruse folosite de autor (n.tr.).